EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.5.2023.
COM(2023) 625 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Slovākijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2023. gada stabilitātes programmu

{SWD(2023) 625 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Slovākijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2023. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas sekmē ekonomikas un sociālo atveseļošanu un ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no Atveseļošanas un noturības mehānisma.

---

1 OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

(2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[4], tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Slovākiju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī atzinumu par Slovākijas 2023. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2023. gada 13. martā.

(3) Lai gan ES valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā ES nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, ES ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz mazaizsargātām mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomisko stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība pievērsta arī ES konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

(4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu "*Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam*"[5], kura mērķis ir uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Plāns papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Plāna mērķis ir veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu ES ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Eiropas vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, kā arī nodrošināt piekļuvi attiecīgajām kritiski svarīgajām izejvielām, tostarp diversificējot piegādes avotus, pienācīgi ekspluatējot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Plāns balstās uz šādiem četriem pīlāriem: prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, paātrināta piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā arī ar paziņojumu "*ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada*"[6], kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.

(5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[7] mērķis ir ātri izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un ES energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Tās arī palīdzēs uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā neto nulles emisiju laikmetam, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

(7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegtas fiskālās politikas norādes 2024. gadam. Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju[8]. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā, kā arī ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi. Dalībvalstis tika aicinātas savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās deficīta atsauces vērtības 3 % no IKP ievērošanu, kā arī ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Komisija norādīja, ka gadījumā, ja jauna enerģijas cenu spiediena dēļ būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādus dalībvalstu pasākumus turpmāk vajadzētu daudz mērķtiecīgāk vērst tieši uz neaizsargāto mājsaimniecību un uzņēmumu atbalstīšanu. Komisija ierosināja, ka fiskālajiem ieteikumiem jābūt izteiktiem skaitļos un diferencētiem un ka tie jāformulē, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem, kā ierosināts tās Paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm[9]. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

---

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

(8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem ES ekonomikas pārvaldības noteikumu visaptverošas reformas īstenošanai. Šo priekšlikumu galvenais mērķis ir uzlabot valsts parāda atmaksājamību un ar reformu un investīciju palīdzību veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Priekšlikumu mērķis ir nodrošināt dalībvalstīm lielāku kontroli pār savu vidēja termiņa plānu izstrādi, vienlaikus ieviešot stingrāku izpildes režīmu, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis pilda saistības, ko tās uzņēmušās savos vidēja termiņa fiskālajos un strukturālajos plānos. Mērķis ir pabeigt likumdošanas darbu 2023. gadā.

(9) Slovākija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 29. aprīlī. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 13. jūlijā pieņēma lēmumu par Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Slovākija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu. Slovākija savu grozīto ANP, kurā ietverta *REPowerEU* nodaļa, saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21.c pantu iesniedza Komisijai 2023. gada 26. aprīlī. Grozītajā ANP ir ņemta vērā arī atjaunināta maksimālā finanšu iemaksa saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, un tajā ir iekļauts pamatots lūgums Komisijai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 21. panta 1. punktu grozīt Padomes 2021. gada 13. jūlija Īstenošanas lēmumu, jo Slovākija uzskatīja, ka ANP objektīvu apstākļu dēļ daļēji vairs nav iespējams īstenot.

(10) Slovākija 2023. gada 27. aprīlī iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada 27. aprīlī – savu 2023. gada stabilitātes programmu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Slovākijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Slovākiju[11] publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Slovākija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Slovākija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Slovākijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

---

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 13. jūlijs) par Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

[11] SWD(2023) 625 final.

(12) Komisija saskaņā ar Regulas(ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Slovākiju un rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā[12]. Tā secināja, ka Slovākijā nav makroekonomikas nelīdzsvarotības. Jo īpaši pieaug neaizsargātība, kas saistīta ar konkurētspēju, mājokļiem, mājsaimniecību parādu un ārējo bilanci, taču kopumā šķiet, ka tuvākajā nākotnē tā būs ierobežota, un paredzams, ka, normalizējoties ekonomikas apstākļiem, tā mazināsies. Ekonomiku smagi skāra enerģijas cenu šoks strauji augošas inflācijas apstākļos. Pamatinflācija un vienības darbaspēka izmaksu pieaugums ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju. Lai gan tiek prognozēts, ka tie normalizēsies, pastāv risks, ka varētu būt vajadzīgs laiks, lai mazinātu spiedienu uz izmaksu konkurētspēju, un ka spēcīgs iekšzemes pieprasījums turpinās radīt spiedienu uz maksājumu bilanci. Tekošā konta stāvoklis 2022. gadā ievērojami pasliktinājās, jo palielinājās enerģijas importa cenas, kā arī strauji samazinājās neenerģijas preču neto eksports. Tiek prognozēts, ka tekošā konta deficīts nedaudz nedaudz samazināsies, bet 2023. un 2024. gadā joprojām būs liels arī tad, ja samazināsies enerģijas cenas. Tomēr tiek lēsts, ka ārējie ilgtspējas riski tuvākajā laikā būs ierobežoti. Tiek prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts šajā un nākamajā gadā būs ievērojams un no 2024. gada tiks koriģēts. Pēc vairāku gadu ievērojama pieauguma mājokļu cenas, šķiet, ir nedaudz pārvērtētas. Tas sakrita ar lielu aizņēmumu apjomu, kas pašlaik samazinās, un mājsaimniecību parāda ievērojamu pieaugumu, kas kopumā rada zināmu risku finanšu stabilitātei. Tomēr banku sektors joprojām ir labi kapitalizēts, ļoti ienesīgs un tajā ir maz ieņēmumus nenesošu aizdevumu. Jāturpina centieni novērst Slovākijas ekonomisko neaizsargātību. Jo īpaši būtu jāierobežo pārmērīgais pieprasījums, lai būtu vieglāk koriģēt tekošā konta deficītu un pamatinflācijas starpību salīdzinājumā ar pārējo eurozonu. To var panākt, nodrošinot pienācīgu fiskālo konsolidāciju un pasākumus, ar ko risinātu mājsaimniecību parāda problēmu, vienlaikus saglabājot mājokļu pieejamību cenas ziņā, izmantojot īpašuma nodokļus un pasākumus mājokļu piedāvājuma atbalstam.

(13) Pamatojoties uz *Eurostat* validētiem datiem[13], Slovākija vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 5,4 % no IKP 2021. gadā līdz 2,0 % 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 61,0 % no IKP 2021. gada beigās līdz 57,8 % 2022. gada beigās. 2023. gada 24. maijā Komisija publicēja ziņojumu saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu[14]. Ziņojumā bija aplūkots Slovākijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā plānoto, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā pārsniegs 3 % no IKP. Ziņojumā secināts, ka deficīta kritērijs nav izpildīts. Kā norādīts 2023. gada 8. marta paziņojumā[15], Komisija nav ierosinājusi 2023. gada pavasarī sākt jaunas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Tomēr Komisija minējusi, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu. Slovākijai tas būtu jāņem vērā 2023. gada budžeta izpildē un 2024. gada budžeta plāna projekta sagatavošanā.

(14) Vispārējās valdības budžeta bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Šādi izdevumi palielinoši pasākumi 2022. gadā bija pabalsti mājsaimniecībām, kuras

12 SWD(2023) 643 final.

13 *Eurostat Euro Indicators*, 47/2023, 21.4.2023.

14 COM(2023) 631 final, 24.5.2023.

15 COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

visvairāk skar augstā inflācija, vienreizējs bērna pabalsta palielinājums, vienreizējs "14. pensijas" maksājums, vienreizēja piemaksa visiem publiskā sektora darbiniekiem un elektroenerģijas un gāzes cenu ierobežošana neregulētiem uzņēmumiem. Šo pasākumu izmaksas daļēji kompensēja jauni nodokļi par enerģijas ražotāju un piegādātāju negaidīto papildu peļņu, proti solidaritātes iemaksa, ko nodrošināja saskaņā ar ES regulu. Komisija lēš, ka šo pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā būs 0,2 % no IKP. Vispārējās valdības budžeta bilanci ir ietekmējušas arī budžeta izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzību pārvietotām personām no Ukrainas; 2022. gadā tās prognozētas 0,1 % apmērā no IKP. Tajā pašā laikā Covid-19 pagaidu ārkārtas pasākumu aplēstās izmaksas samazinājās no 3,2 % 2021. gadā līdz 0,8 % no IKP 2022. gadā.

(15) Padome 2021. gada 18. jūnijā ieteica Slovākijai[16] 2022. gadā saglabāt atbalstošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina Atveseļošanas un noturības mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas.

(16) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja[17] 2022. gadā bija bremzējoša, proti, 1,3 % no IKP, kas bija adekvāti augstās inflācijas apstākļos. Ievērojot Padomes ieteikumu, Slovākija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, kas finansējamas no Atveseļošanas un noturības mehānisma. No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2022. gadā sasniedza 1,2 % no IKP (1,3 % no IKP 2021. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar ES struktūrfondu apguves zemo līmeni un īstenoto izdevumu no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām atlikšanu. Valsts finansētajām investīcijām bijusi ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,2 procentpunktiem no IKP[18]. Tādējādi Slovākija ir saglabājusi valsts finansētās investīcijas, kā ieteikusi Padome. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) pieaugumam bijusi bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 1,3 procentpunktiem no IKP. Tādējādi Slovākija ir pietiekami kontrolējusi valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

(17) Stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs par 2023. gadu un pēc tam ir reālistisks. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 1,3 % un 2024. gadā – par 1,8 %. Salīdzinājumam – Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts lielāks reālā IKP pieaugums 2023. gadā (1,7 %) un 2024. gadā (2,1 %), kam par iemeslu galvenokārt ir straujāka eksporta atveseļošanās, nekā gaidīts, jo tiek prognozēts, ka piegādes ķēdes vājās vietas izzudīs un Slovākijas galveno eksporta galamērķu ekonomikas perspektīvas uzlabosies.

(18) Valdība 2023. gada stabilitātes programmā paredz, ka vispārējās valdības budžeta deficīta attiecība 2023. gadā palielināsies līdz 6,3 % no IKP. Palielinājums 2023. gadā galvenokārt atspoguļo pasākumus, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu

---

16 Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2021. gada stabilitātes programmu (OV C 304, 29.7.2021., 121. lpp.).

17 Fiskālā nostāja tiek mērīta, vadoties pēc izmaiņām primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus), neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, taču ietverot no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu neatmaksājama atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, kas attiecināmi uz vidēja termiņa potenciālo izaugsmi. Sīkāku informāciju sk. fiskālās statistikas tabulu 1. izcēlumā.

18 Citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem bija bremzējoša ietekme, kas atbilst 0,1 procentpunktiem no IKP.

pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī citus pasākumus, piemēram, nodokļu prēmiju un bērnu pabalstu palielināšanu un vecāku piemaksas ieviešanu. Saskaņā ar programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP palielināsies no 57,8 % 2022. gada beigās līdz 58,7 % 2023. gada beigās. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2023. gadā būs 6,1 % no IKP. Tas atbilst stabilitātes programmā prognozētajam deficītam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē plānota līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP: 58,3 % 2023. gada beigās.

(19) Paredzams, ka 2023. gadā valsts bilanci arvien ietekmēs fiskālie pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Tie ietver pasākumus, kas pagarināti no 2022. gada (t. i., elektroenerģijas un gāzes cenu ierobežojumu neregulētiem uzņēmumiem, un jaunus pasākumus, piemēram, elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes piegādes cenu ierobežojumu mājsaimniecībām un regulētiem (maziem) uzņēmumiem. Šo pasākumu izmaksas daļēji kompensē nodokļi par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu, proti, solidaritātes iemaksa, kas saistīta ar ES regulu, īpaša nodeva ūdens apsaimniekošanas būvniecības uzņēmumam un ieņēmumu maksimālā robeža elektroenerģijas ražotājiem ar pārmērīgi lielu peļņu. Ņemot vērā šos ieņēmumus, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē tiek pieņemts, ka atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas 2023. gadā būs 2,0 % no IKP[19]. Pasākumi 2023. gadā nešķiet vērsti uz visneaizsargātākajām mājsaimniecībām vai uzņēmumiem, un tajos nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu samazināt enerģijas patēriņu un palielināt energoefektivitāti. Tādējādi novērtējumā par atbilstību 2023. gadam sniegtajam ieteikumam nav mērķorientēto atbalsta pasākumu, kuri būtu jāņem vērā (salīdzinājumā ar 0,2 % no IKP 2022. gadā). Tiek prognozēts, ka salīdzinājumā ar 2022. gadu budžeta izmaksas saistībā ar pagaidu aizsardzību no Ukrainas pārvietotajām personām samazināsies par 0,1 procentpunktu no IKP. Visbeidzot, paredzams, ka 2023. gada valsts bilanci uzlabos Covid-19 pagaidu ārkārtas pasākumu pakāpeniskā atcelšana 0,8 % apmērā no IKP.

(20) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica[20] Slovākijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai[21], ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Slovākijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Slovākijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus.

(21) Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (- 6,2 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Fiskālā nostāja 2022. gadā būs bijusi bremzējoša (1,3 % no IKP). Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā

---

19 Šis rādītājs atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, ietverot kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī kapitālizdevumu pasākumus.

20 Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Slovākijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 205. lpp.).

21 Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, Slovākijas potenciālās izlaides vidēja termiņa pieauguma aplēse, kuru izmanto fiskālās nostājas noteikšanai, ir 12,0 % nominālā izteiksmē (10 gadu vidējais rādītājs).

būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 4,4 % no IKP. Tā ietver mērķtiecīgo atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu, par 0,2 % no IKP. Tā ietver arī mazākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,1 % no IKP). Tādējādi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme neizriet no mērķorientētā atbalsta mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kurus visvairāk ietekmē enerģijas cenu pieaugums, un cilvēkiem, kas bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu nosaka uz konkrētu mērķi neorientēti enerģētikas pasākumi, pastāvīgs algu pieaugums veselības aprūpes speciālistiem un PVN likmju samazinājums pārtikas nozarē un atpūtas nozarē. Prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums kopumā neatbilst Padomes ieteikumam.

Saskaņā ar prognozi no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniegs 2,8 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,1 procentpunktiem no IKP[22]. Slovākija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un tiek prognozēts, ka tā saglabās valsts finansētās investīcijas[23]. Tiek plānotas publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā un enerģētiskajā drošībā, piemēram, valsts pētniecības, izstrādes un inovācijas stratēģijā, kuras mērķis ir palielināt elastību un saīsināt pakalpojumu iegādes laiku, kā arī iesaistīt plašāku piegādātāju loku, ieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus.

(22) Stabilitātes programmā tiek prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā samazināsies līdz 4,7 % no IKP. Samazinājums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo enerģijas cenu pieauguma ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanas pasākumu pakāpenisko atcelšanu. Programmā paredzēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās palielināsies līdz 59,3 %. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 4,8 % no IKP. Tas atbilst programmā prognozētajam deficītam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē plānota līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP: 58,7 % 2024. gada beigās.

(23) Stabilitātes programmā ir paredzēts 2024. gadā pakāpeniski izbeigt visus enerģētikas atbalsta pasākumus. Arī Komisija pieņem, ka 2024. gadā enerģētikas atbalsta pasākumi tiks pilnībā izbeigti. Tas ir atkarīgs no pieņēmuma, ka enerģijas cenas atkal nepalielināsies.

---

22 Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,1 procentpunktam no IKP.

23 No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniedza 0,0 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 1,3 procentpunktiem no IKP. Prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,1 procentpunktam no IKP.

(24) Padomes Regula (EK) Nr. 1466/97 aicina ik gadu uzlabot strukturālo budžeta bilanci, lai sasniegtu vidēja termiņa mērķi, par kritēriju nosakot 0,5 % no IKP[24]. Ņemot vērā fiskālās ilgtspējas apsvērumus[25] un nepieciešamību samazināt deficītu zem atsauces vērtības 3 % no IKP, 2024. gadā būtu lietderīgi uzlabot strukturālo bilanci vismaz par 0,7 % no IKP. Lai nodrošinātu šādu uzlabojumu, valsts finansēto neto primāro izdevumu pieaugumam[26] 2024. gadā nevajadzētu pārsniegt 5,7 %, kā atspoguļots šajā ieteikumā. Tas arī palīdzēs samazināt pamatinflāciju, kas ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju un saglabājoties varētu izraisīt konkurētspējas zudumu, un stiprināt ārējo pozīciju.

Tajā pašā laikā atlikušie enerģētikas atbalsta pasākumi (ko Komisija pašlaik lēš 2 % apmērā no IKP 2023. gadā) būtu pakāpeniski jāatceļ, ņemot vērā enerģijas tirgus attīstību un sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem, un ar tiem saistītie ietaupījumi būtu jāizmanto, lai samazinātu valdības budžeta deficītu. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tas nodrošinātu neto primāro izdevumu pieaugumu zem ieteicamā maksimālā pieauguma tempa 2024. gadā.

Turklāt saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu pieaugums 2023. gadā neatbilst Padomes ieteikumam. Ja tas apstiprināsies, būtu lietderīgi 2024. gadā samazināt neto primāro izdevumu pieaugumu.

(25) Pieņemot, ka politika nemainīsies, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valsts finansētie neto primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 2,5 %, kas ir zem ieteiktā pieauguma tempa. Komisijas prognozē prognozētā korekcija ir mazāka nekā ietaupījumi, kas izriet no enerģētikas atbalsta pasākumu pilnīgas izbeigšanas, kurus rada pastāvīgi izdevumu pasākumi, piemēram, lielāka kompensācija publiskā sektora darbiniekiem, ģimenes pakete, kas ietver nodokļu prēmiju un lielākus bērnu pabalstus, kā arī vecāku piemaksas ieviešana pensiju reformas ietvaros.

(26) Programmā plānots, ka publiskās investīcijas samazināsies no 5,1 % no IKP 2023. gadā līdz 4,0 % no IKP 2024. gadā. Zemāks investīciju līmenis atspoguļo mazākas investīcijas, ko finansē ES, proti, izmantojot struktūrfondus. Programma attiecas uz reformām un investīcijām, ar ko paredzēts veicināt fiskālo ilgtspēju un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Tās ietver nesen apstiprinātu reformu, ar ko ievieš izdevumu maksimālos apjomus, un pensiju reformu, kas arī ir paredzētas Atveseļošanas un noturības plānā.

(27) Stabilitātes programmā ir ieskicēta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2026. gadam. Saskaņā ar programmu valdības mērķos paredzēts, ka deficīts sasniegs 3,2 % no IKP 2025. gadā un 2,2 % 2026. gadā. Tādējādi paredzams, ka valdības budžeta deficīts 2026. gadā samazināsies zem 3 % atsauces vērtības.

---

[24] Sk. Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. pantu, kurā paredzēta prasība veikt korekciju vairāk nekā 0,5 % apmērā no IKP dalībvalstīm, kuru valsts parāds pārsniedz 60 % no IKP vai kurām ir izteiktāks parāda atmaksājamības risks.

[25] Saskaņā ar Komisijas aplēsēm Slovākijai būtu jāpalielina strukturālās primārās bilances īpatsvara pieaugums attiecībā pret IKP vidēji par 1 procentpunktiem gadā, lai vidējā termiņā panāktu ticamu parāda samazinājumu vai nodrošinātu, ka valsts parāds vidējā termiņā tiek uzturēts piesardzīgā līmenī. Šīs aplēses pamatā bija Komisijas 2022. gada rudens prognoze. Šīs aplēses izejas punkts bija prognozes par valdības budžeta deficītu un parādu 2024. gadā, kurās tika pieņemts, ka 2024. gadā tiks atcelti enerģētikas atbalsta pasākumi.

[26] Neto primāros izdevumus definē kā valsts finansētos izdevumus, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un izņemot procentu izdevumus, kā arī cikliskā bezdarba izdevumus.

(28) Slovākijas nodokļu sistēma liecina par potenciālu reformām ar mērķi palielināt ekonomisko efektivitāti, veicināt vides un fiskālo ilgtspēju un uzlabot taisnīgumu. Salīdzinājumā ar citām ES valstīm darbaspēka nodokļu slogs zemu atalgotiem darba ņēmējiem ir īpaši augsts. Turpretim vides un īpašuma nodokļu piemērošana netiek pilnībā izmantota. Nodokļu struktūras maiņa varētu atbalstīt izaugsmi un arī palīdzēt veicināt zaļo pārkārtošanos un vides ilgtspēju. Neraugoties uz ekonomikas augsto energointensitāti, ieņēmumi no vides nodokļiem 2021. gadā bija 2,5 %, kas ir tuvu ES vidējam rādītājam. Vides maksas, kas saistītas ar atkritumu apsaimniekošanu un gaisa piesārņojumu, pietiekami neveicina resursu efektīvu izmantošanu un pietiekami nesamazina izmaksas videi un sabiedrībai. Vides nodokļi un maksas netiek indeksēti, un tāpēc zaļie ieņēmumi laika gaitā samazinās. Ceļu nodokļi un transportlīdzekļu reģistrācijas nodevas nepietiekami atspoguļo emisiju intensitāti. Kopumā transporta nodokļu daļa kopējos nodokļu ieņēmumos ir tikai 0,58 % (ES vidējais rādītājs 1 %). Īpašuma nodokļu jomā ieņēmumi no periodiskiem īpašuma nodokļiem 2021. gadā bija salīdzinoši zemi (0,5 % no IKP salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 1,2 %). Slovākijas rīcībā pašlaik nav pietiekamu datu, lai varētu atjaunināt un indeksēt īpašuma nodokļa bāzi atbilstoši tirgus vērtībai, lai gan tas varētu arī daļēji ierobežot ilgstoši lielo pieprasījumu pēc mājokļiem un no tā izrietošo mājokļu cenu spēcīgo pieaugumu. Turklāt turpmāki centieni vienkāršot nodokļus un uzlabot nodokļu saistību izpildi var palielināt publiskos ieņēmumus un savukārt atbalstīt fiskālo ilgtspēju un uzlabot taisnīgumu. 2020. gadā PVN saistību neizpilde Slovākijā turpināja samazināties. Tā samazinājās no 15 % 2019. gadā līdz 13,9 % no kopējiem prognozētajiem PVN ieņēmumiem 2020. gadā, tomēr tā joprojām pārsniedz ES vidējo rādītāju (9,1 %). Turpmāki uzlabojumi attiecībā uz nodokļu administrēšanu, tostarp elektronisko rēķinu izrakstīšanu, iepriekš aizpildītas nodokļu deklarācijas un vēl lielāka digitalizācija varētu palīdzēt vēl vairāk samazināt nepilnības nodokļu sistēmā.

(29) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna īstenošana līdz šim ir noritējusi labi, tomēr tā saskaras ar dažām turpmākām problēmām. Slovākija iesniedza divus maksājuma pieprasījumus, kas atbilst plāna 30 atskaites punktiem un mērķrādītājiem un pēc kuriem kopā tika izmaksāti 1,11 miljardi EUR. Slovākija ir bijusi viena no dalībvalstīm ar visstraujāko progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā, tomēr iespējamie šķēršļi administratīvo spēju trūkumu dēļ, kā arī nepieciešamība sākt darbu pie *REPowerEU* nodaļas papildu pasākumiem, ko Slovākija iesniegusi saistībā ar tās plāna pārskatīšanu 2023. gada 26. aprīlī, liek vairāk koncentrēties uz īstenošanu. Jaunās *REPowerEU* nodaļas ātra iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt vēl papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Slovākijas stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas.

(30) Komisija visus Slovākijas kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai, kā arī līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Slovākijā.

(31) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā, Slovākija saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar enerģētiku un zaļo pārkārtošanos.

(32) Slovākijas progress siltumnīcefekta gāzu neto emisiju samazināšanā pēdējos gados lielā mērā ir apstājies. Valsts joprojām ir strukturāli energoietilpīga ekonomika ar lielu atkarību no fosilā kurināmā importa. Slovākijas primārās enerģijas intensitāte 2020. gadā bija aptuveni 80 % virs ES vidējā rādītāja, savukārt enerģijas galapatēriņš laikposmā no 2015. līdz 2021. gadam palielinājās par 13,5 %. Slovākija 2022. gadā panāca nelielu progresu enerģijas importa diversifikācijā, taču nav pietiekami izmantoti gāzes taupīšanas pasākumi. Slovākijas dabasgāzes patēriņš laikposmā no 2022. gada augusta līdz 2023. gada martam ir samazinājies par 1 %[27] salīdzinājumā ar vidējo gāzes patēriņu tajā pašā periodā iepriekšējos 5 gados, kas ir ievērojami mazāks par 15 % samazinājuma mērķrādītāju. Slovākijai tiek ieteikts palielināt centienus īslaicīgi samazināt gāzes pieprasījumu līdz 2024. gada 31. martam[28]. Kopš 2022. gada vasaras dabasgāzes importa daļa no Krievijas ir samazināta no 85 % līdz aptuveni 50 %. Lai gan atveseļošanas un noturības plānā iekļautās reformas ir ievērojami palielinājušas pieejamo jaudu atjaunīgo energoresursu pieslēgšanai tīklam Slovākijā, tikai neliela daļa no brīvās jaudas ir izmantota, lai savienotu jaunas atjaunīgās enerģijas iekārtas. Atjaunīgo energoresursu ātrāka apguve palīdzētu sasniegt klimata mērķus un samazināt Slovākijas atkarību no fosilā kurināmā importa (tai skaitā no Krievijas) un mazinātu enerģētiskās nabadzības risku svārstīgu enerģijas cenu apstākļos. Saules un vēja enerģijas kopējā uzstādītā jauda 2022. gadā bija aptuveni 7 % no kopējās uzstādītās jaudas, kas ir otrs zemākais līmenis ES.

(33) Slovākija sava atveseļošanas un noturības plāna ietvaros 2022. gadā īstenoja reformas tirgus modeļa un atjaunīgo energoresursu atbalsta jomā, taču turpmāki pasākumi ļautu ātrāk ieviest atjaunīgos energoresursus, jo īpaši vēja, saules, ģeotermālos, biometāna un ūdeņraža energoresursus. Šādi pasākumi ir atļauju piešķiršanas un administratīvo procedūru vienkāršošana, cita starpā izveidojot administratīvas "vienas pieturas aģentūras" un zonas atjaunīgo energoresursu ražošanai. Slovākijai būtu lietderīgi padarīt efektīvākas atjaunīgo energoresursu tīkla piekļuves procedūras, jo īpaši reformējot jaudas rezervēšanas sistēmu, padarot tīkla pieslēgumu mazāk administratīvi apgrūtinošu un pārskatot tīkla pieslēguma maksas saskaņā ar ES kritērijiem un paraugpraksi. Lai pielāgotos arvien pieaugošajam nepastāvīgu atjaunīgo energoresursu apjomam, Slovākijai ir liels potenciāls modernizēt energotīklus (gan pārvades, gan sadales), būvēt jaunas elektroenerģijas krātuves un turpināt tiesiskā regulējuma izstrādi attiecībā uz atjaunīgo ūdeņradi. Turpmāki panākumi ģeotermālās enerģijas un biometāna nozaru attīstībā aizstātu dabasgāzi, ko plaši izmanto kā enerģijas avotu centralizētās siltumapgādes sistēmās, kur atjaunojamo siltuma avotu izmantošana joprojām ir nepietiekami attīstīta.

(34) Lai gan, pateicoties vērienīgajām investīcijām no Atveseļošanas un noturības mehānisma un Kohēzijas fonda, Slovākija virzās uz priekšu dzīvojamo ēku energoefektivitātes jomā, ir jāpieliek lielākas pūles, jo īpaši attiecībā uz publisko un privāto nedzīvojamo ēku pilnīgu renovāciju, kā arī jāveic renovācijas pasākumi, kas mērķorientēti uz enerģētisko nabadzību un neaizsargātām mājsaimniecībām. Slovākijai būtu ieteicams novērst vairākus trūkumus, lai paātrinātu ēku renovāciju un piesaistītu vairāk privāto investīciju, proti: i) pielāgot renovācijas shēmas; ii) sniegt

[27] Datus par Slovākiju pašlaik validē *Eurostat*.

[28] Padomes Regula (ES) 2022/1369 un Padomes Regula (ES) 2023/706.

tehnisko palīdzību; iii) izstrādāt "vienas pieturas aģentūras" pieeju; iv) vākt attiecīgus enerģētikas datus par sabiedriskajām ēkām, lai palīdzētu noteikt prioritātes investīcijām un v) uzlabot koordināciju starp dažādām valsts iestādēm un finansēšanas programmām. Papildu pūles jāpieliek, lai strukturāli risinātu enerģētiskās nabadzības problēmu, jo īpaši izmantojot īpašas mājokļu renovācijas shēmas un tehnisko un administratīvo palīdzību, ņemot vērā neaizsargāto mājsaimniecību vajadzības, kā arī jāveic reformas un investīcijas sociālajos mājokļos. Lai Slovākija atbilstu "Gatavi mērķrādītājam 55 %" mērķiem, būs vēl vairāk jāpalielina ieceru vērienīgums siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai un atjaunīgo energoresursu un energoefektivitātes mērķu palielināšanai.

(35) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, tai skaitā neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, ieviešanā un uzturēšanā, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un apmācības sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķtiecīgi profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Lai atraisītu neizmantoto darbaspēka potenciālu, šiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās. Slovākijā ir viens no augstākajiem nodarbinātības rādītājiem autobūves ražošanā un tērauda rūpniecībā ES, proti, nozarēs, kuras lielā mērā skar zaļā pārkārtošanās. Tajā pašā laikā 2022. gadā tika ziņots par darbaspēka nepietiekamību 24 profesijās, kurās vajadzīgas zaļās prasmes, piemēram, izolācijas darbinieki, santehniķi un cauruļvadu montētāji, kā arī elektriķi celtniecībā un ar to saistītiem darbiem. Tāpēc ir vajadzīgas efektīvas politikas sviras, kas paātrinātu zaļo pārkārtošanos visdažādākajās nozarēs, vienlaikus nodrošinot taisnīgumu.

(36) Padome ir izskatījusi 2023. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums[29] ir atspoguļots 1. ieteikumā.

(37) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm ieteica rīkoties, tostarp izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai i) 2023. gadā saglabātu parāda atmaksājamību un atturētos no kopējā pieprasījuma visaptverošas stimulēšanas, veidotu labāk mērķorientētus fiskālos pasākumus augsto enerģijas cenu ietekmes mazināšanai un apsvērtu piemērotus veidus, kā samazināt atbalstu, mazinoties enerģijas cenu radītajam spiedienam; ii) uzturētu augstu publisko investīciju līmeni un veicinātu privātās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstam; iii) atbalstītu algu attīstību tādā veidā, lai mazinātu pirktspējas zudumu, vienlaikus ierobežojot sekundāro ietekmi uz inflāciju, turpinātu uzlabot aktīva darba tirgus politiku un novērst prasmju trūkumu; iv) uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un nodrošinātu, ka enerģijas atbalsts uzņēmumiem ir izmaksu ziņā efektīvs, īslaicīgs, orientēts uz dzīvotspējīgiem uzņēmumiem un ka tas saglabā stimulus zaļās pārkārtošanās realizēšanai; un v) saglabātu makrofinansiālo stabilitāti un uzraudzītu riskus, vienlaikus turpinot darbu pie banku savienības izveides pabeigšanas. 1., 2., un 3. ieteikuma īstenošana Slovākijai palīdzēs īstenot pirmo, otro, trešo un piekto eurozonai adresēto ieteikumu,

[29] Atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam un 9. panta 2. punktam.

AR ŠO IESAKA Slovākijai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Līdz 2023. gada beigām izbeigt spēkā esošos enerģētikas atbalsta pasākumus, izmantojot saistītos ietaupījumus, lai samazinātu valdības budžeta deficītu. Ja atkārtots enerģijas cenu pieaugums liek veikt atbalsta pasākumus, nodrošināt, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami, un saglabāt stimulus enerģijas taupīšanai.

   Nodrošināt piesardzīgu fiskālo politiku, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu nominālo pieaugumu 2024. gadā līdz ne vairāk kā 5,7 %.

   Saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt ANM un citu ES fondu dotāciju efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

   Laikposmā pēc 2024. gada turpināt īstenot vidēja termiņa pakāpeniskas un ilgtspējīgas fiskālās konsolidācijas stratēģiju apvienojumā ar investīcijām un reformām, kas veicina ilgtspējīgāku izaugsmi, lai panāktu piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

   Padarīt nodokļu struktūru efektīvāku un vairāk atbalstošu iekļaujošai un ilgtspējīgai izaugsmei, arī izmantojot vides un īpašuma nodokļu potenciālu. Turpināt stiprināt nodokļu saistību izpildi, cita starpā vēl vairāk digitalizējot nodokļu administrēšanu.

   Samazināt ar mājsaimniecību parādu saistītos riskus, atbalstot mājokļu piedāvājumu un paplašinot īres tirgu.

2. Saglabāt impulsu atveseļošanas un noturības plāna stabilai īstenošanai un ātri pabeigt papildinājumu un *REPowerEU* nodaļu, lai ātri sāktu tā īstenošanu. Turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.

3. Samazināt ekonomikas atkarību no fosilā kurināmā, jo īpaši no dabasgāzes rūpniecībā un siltumapgādē, un dažādot fosilā kurināmā importu. Paātrināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu, jo īpaši attiecībā uz vēja un saules enerģiju un ģeotermālajām un atjaunīgajām gāzēm, saskaņā ar attiecīgajiem ilgtspējas kritērijiem. Vienkāršot atļauju piešķiršanas un administratīvās procedūras atjaunīgo energoresursu izmantošanai, cita starpā izveidojot administratīvas "vienas pieturas aģentūras" un zonas atjaunīgo energoresursu ražošanai. Modernizēt energotīklu un padarīt procedūras atjaunīgo energoresursu pieslēgšanai tīklam efektīvākas un lētākas. Paātrināt un stimulēt publisko un privāto ēku pilnīgu renovāciju, risināt enerģētiskās nabadzības problēmu, renovējot mājokļus mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, un pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs